

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH280011

NAZWA
OBSZARU Gązwa

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH280011	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Gązwa

1.4. Data opracowania 2004-08	1.5. Data aktualizacji 2014-06
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Wawelska 52/54 Warszawa 00-922
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2006-09
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2009-03
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	Brak danych

Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:

Nie wydano rozporządzenia

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
nd

Szerokość geograficzna
nd

2.2. Powierzchnia [ha]:

513.89

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL62	Warmińsko-Mazurskie
------	---------------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny(100.0 %)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
7110			85.8		G	B	C	B	B
7120			1.85		G	C	C	B	B
9170			0.08		G	D			
91D0			32.42		G	B	C	B	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki			Populacja na obszarze							Ocena obszaru				
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A	1188	Bombina bombina			p				P	DD	D			
M	1337	Castor fiber			p	2		i	P	M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

Gatunek			Populacja na obszarze						Motywacja					
Grupa	KOD	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Gatunki wymienione w załączniku		Inne kategorie			
					Min	Maks		C R V P	IV	V	A	B	C	D
B	A081	Circus aeruginosus			1		p	P						X
B	A236	Dryocopus martius			2		p	P						X
B	A127	Grus grus			1		p	P						X
B	A075	Haliaeetus albicilla				2	i	P						X

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P =

- występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

[Powrót](#)

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N10	24.45
N17	41.42
N19	23.66
N12	10.47
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Gązwa” (PLH280011) zajmuje powierzchnię 519,10 ha. Położony jest w powiecie mrągowskim, w gminie miejskiej Mrągowo i gminie Sorkwity.

Obszar Ostoi obejmuje rezerwat przyrody Gązwa (204,8 ha) oraz część Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Legińsko-Mrågowskich o ogólnej powierzchni 20 615,9 ha.

Pod względem administracji leśnej omawiany obszar należy do Nadleśnictwa Mrągowo (RDLP Olsztyn). Pod względem regionalizacji fizycznogeograficznej Polski (Kondracki 1998) Obszar Natura 2000 „Gązwa” leży w środkowej części Pojezierza Mrągowskiego (842.82).

Regionalizacja geobotaniczna torfowiska według podziału J.M. Matuszkiewicza (1993) przedstawia się następująco:

F1 – Kraina Mazurska,
 F1a. – Podkraina Zachodniomazurska,
 F.1a.3 – Okręg Mrągowo-Giżycki,
 F.1a.3a – podokręg Mrągowski.

Zapis symbolami: F.1a.3a. (MATUSZKIEWICZ J. M. 1993. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne Polski. Prace Geograficzne 158: 1-107).

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Gązwa” znajduje się wewnątrz kompleksu leśnego rozciągającego się od Jeziora Gielądzkiego (na zachodzie) do jeziora Juno (na wschodzie). Jedynie w części południowej (okolice Bagienic Małych) i w części północnej (okolice wsi Gązwa i Polska Wieś) bezpośrednio graniczy z gruntami rolnymi. Na wschód od Obszaru znajduje się miasto Mrągowo. Na południe od Obszaru biegnie linia kolejowa relacji Biskupiec Reszelski-Mrågowo i równoległa do niej droga asfaltowa.

4.2. Jakość i znaczenie

W skład Obszaru wchodzi torfowisko wysokie Gązwa oraz przylegające do niego od strony północno-wschodniej gytowisko. W granicach rezerwatu „Gązwa” znalazła się południowa część torfowiska o powierzchni 204,8 ha. Torfowisko „Gązwa”, zwane też „Bagnowo”, położone jest w pasie moren czołowych ukształtowanych podczas fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły. Zajmuje ono powierzchnię ok. 500 ha, co stawia je w rzędzie największych torfowisk wysokich regionu. Jego południowa część znajduje się w granicach rezerwatu przyrody „Gązwa” utworzonego w 1958 r. (MP Nr 16, poz. 105), dla ochrony torfowiska wysokiego typu kontynentalnego. Torfowisko „Gązwa” wykształciło się na lokalnym wododziale między rynną jezior sorkwickich (górny bieg rzeki Krutyni, Jezioro Gielądzkie) a rynną jezior mrągowskich (jezioro Juno i dalej rzeka Dajna – dopływ Gubra). Przez torfowisko przebiega więc wododział między dorzeczem Wisły a dorzeczem Pregoty. Torfowisko zajmuje

obniżenia w morenie uformowanej z nieprzepuszczalnych glin zwałowych fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły (Vistulian). Na północ od torfowiska występuje płat osadów wodnolodowcowych w postaci piasków i żwirów. Na wschód od Obszaru znajduje się kilka małych, zwykle głębokich jezior pochodzenia eworsyjnego (Kociołek, Głębokie, Średnie, Piecuch).

Od strony północnej do torfowiska wysokiego przylega rozległe gytiowisko (Gytiowisko Gązwa), dochodzące aż do drogi Polska Wieś-Zyndaki. Występujące na powierzchni terenu pokłady gytii zajmują ok. 104 ha. Obszar ten był także określany jako torfowisko niskie Pionkowo (BITNER 1960). Nazwa pochodzi od jeziora Pionkowo (Stam), którego poziom obniżono w roku 1868 i 1906 łącznie o 1,1 m. Torfowisko wysokie od gytiowiska oddzielone jest wyraźnym progiem (szerokość ok. 40 m, różnica wysokości ok. 4 m). Istnienie tego proggu wskazuje, że rozwój torfowiska wysokiego i gytiowiska były od siebie niezależne. Obecnie warunki hydrograficzne zostały zmienione i skrajem proggu biegnie głęboki rów melioracyjny (BITNER 1960).

Torfowisko wysokie zostało zmeliorowane siecią rowów otwartych, rzadszą w środkowej części i gęstsza na obrzeżach. Rowy w środkowej części torfowiska uległy zamuleni i są słabo widoczne, natomiast niektóre rowy w strefie brzeżnej nadal pełnią swoją odwodnieniową funkcję, niekorzystnie wpływając na stan uwodnienia całego torfowiska. Wzdłuż granicy północno-zachodniej torfowiska biegnie rów (wykorzystujący częściowo naturalny ciek, stąd jego krzywoliniowy przebieg), który pierwotnie uchodził do jeziora Pionkowo (obecnie rowy na gytiowisku prowadzące wody do jeziora Juno). Podobny rów biegnie wzdłuż południowo-wschodniej granicy torfowiska i należy do zlewni Pregoty. Południowo-zachodni kraniec torfowiska odwadniany jest przez trzy ciek, które należą do dorzecza Krutyni (Wisły).

Jak wynika z badań Grossa (1934), przytoczonych przez Młynka i Polakowskiego (1962), po ustąpieniu lądolodu w miejscu obecnie zajmowanym przez torfowisko wysokie występowały płytkie bezodpływowe jeziora, które w wyniku akumulacji gytii ilastej i detrytusowej uległy wypłyceniu, co umożliwiło rozwój roślinności szuwarowej. Uwidacznia się to w stratygrafii torfowiska, gdyż pokłady torfu niskiego trzcinowego i turzycowego zalegają na osadach dennych jeziora. W wyniku narastania pokładu torfu niskiego i przejściowego torfowisko uniezależniło się od zasilania wód gruntowych i rozpoczął się ombrogeniczny etap rozwoju torfowiska wysokiego. Następnie nastąpiło znaczne obniżenie poziomu wody gruntowej i osuszenie torfowiska (uwarunkowane klimatycznie), co spowodowało rozwój zbiorowisk leśnych. W rezultacie odłożyła się warstwa torfu wysokiego sosnowego z pniakami (karpami) sosny. Jest to tzw. horyzont graniczny (Grenzhorizont) oddzielający silnie rozłożone torfy drzewne (tzw. starszy torf sfagnowy) od akumulowanych, poczynając od okresu subatlantyckiego, słabo rozłożonych torfów sfagnowych (tzw. młodszy torf sfagnowy), z dużym udziałem *Sphagnum fuscum*. Proces ich akumulacji trwa do czasów współczesnych. Został on zahamowany sztucznym odwodnieniem torfowiska, a by może także zmianami klimatycznymi (ocieplenie klimatu).

Mięszszość pokładów gytii i torfu jest różna w różnych punktach torfowiska, co wskazuje, że rozwój poszczególnych basenów bioakumulacji przebiegał odmiennie, lecz później wszystkie one zostały pokryte warstwą torfu sfagnowego, tworzącego wierzchnią warstwę torfowiska. Mięszszość torfu w niektórych punktach dochodzi do 10 m, a stropowa warstwa torfu wysokiego wełniankowo-sfagnowego ma mięszszość 2,5 m (MŁYNEK, POLAKOWSKI 1962).

Powierzchnia torfowiska leży na wysokości 152,5-154,7 m n.p.m. i ma kształt płaszczyzny o płaskim szczycie, opadającej wyłącznie w kierunkach północno-wschodnim i południowo-zachodnim, a nie posiada spadków w kierunkach przeciwnych. Kształt powierzchni torfowiska jest zgodny z ogólnym ukształtowaniem terenu, gdyż jest ono pochylone ku południowemu-wschodowi. Na torfowisku występują liczne „wyspy” mineralne, które jednak nie mają wpływu na nachylenie jego powierzchni (BITNER 1960).

Stabilny układ zaczął się zmieniać od momentu wykopania sieci rowów melioracyjnych w końcu XIX w. W latach 1868-1908 sztucznie osuszono jezioro Stam, przylegające od północnej strony do torfowiska. Spuszczenie wody z tego jeziora wymagało wykopania głębokich rowów melioracyjnych oraz budowy stacji pomp koło Polskiej Wsi, która umożliwiała przepływ wody do jeziora Juno. Utworzone w ten sposób gytiowisko było użytkowane łąkowo, a obecnie uległo wtórnemu zabagnieniu i pokryte jest roślinnością szuwarową. Użytkowanie rolnicze ogranicza się do jego brzeżnych stref. Torfowisko wysokie znalazło się w zasięgu oddziaływania tych odwodnień, co spowodowało dalszą zmianę warunków siedliskowych, a to z kolei przyspieszyło proces sukcesji roślinności drzewiastej. Obecnie tylko niewielki fragment, w środkowej części rezerwatu, porastają torfotwórcze zbiorowiska roślinne. Na większości powierzchni rezerwatu dominują natomiast nietorfotwórcze zbiorowiska leśne, głównie sosnowy bór bagienny (*Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*),

Łącznie stwierdzono tu, na etapie tworzenia SDF (17-01-2007), występowanie 2 typów siedlisk z Załącznika I

Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
- 91D0-2 Sosnowy bór bagienny.

Dodatkowo na etapie weryfikacji w 2012 r. (na potrzeby dokumentu PZO) stwierdzono ponadto występowanie 2 kolejnych siedlisk:

- 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji,
- 9170 Grąd subkontynentalny.

Mimo niekorzystnych przekształceń, torfowisko wysokie nadal cechują duże walory przyrodnicze. Jest to jedno z największych torfowisk wysokich regionu, na którym wykonano wiele badań naukowych. Z gatunków roślin naczyniowych na uwagę zasługuje liczna populacja bardzo bażyny czarnej *Empetrum nigrum*. Wśród mchów na szczególną uwagę zasługuje torfowiec brunatny *Sphagnum fuscum*, torfowiec bałtycki *Sphagnum balticum*, widłoząb Bergera *Dicranum affine* i *Dicranodontium denudatum*. Obszar posiada także duże walory ornitologiczne. Występują tu m.in. bielik *Heliaeetus albicilla*, żuraw *Grus grus*.

Jako główne zagrożenia Obszaru podaje się zmiany sukcesyjne w kierunku nietorfotwórczych zbiorowisk leśnych, co jest spowodowane odwodnieniem torfowiska za pomocą rowów otwartych. Aczkolwiek większość rowów uległa spłyceniu i obecnie nie pełni swoich funkcji, to jednak zapoczątkowane zmiany wywołały procesy trwające do dnia dzisiejszego.

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą – siedlisko w obiekcie reprezentowane przez 3 płyty (znajdujące się w rezerwacie przyrody „Gązwa”), zajmując powierzchnię 85,80 ha, co stanowi 16,53% powierzchni obszaru Natura 2000. Powierzchnia względna siedliska zakwalifikowana została do kategorii C, co wskazuje, że stanowi ono 0-2% całkowitej powierzchni występowania tego siedliska w Polsce. Reprezentatywność siedliska została oznaczona kategorią B jako dobra. Mimo, że ich stan ochrony został uznany za niezadowalający (U1), przede wszystkim ze względu na duży udział sosny, to siedlisko posiada typowo wykształconą strukturę i stanowi ostoję m.in. takich gatunków jak: torfowiec brunatny (*Sphagnum fuscum*), widłoząb Bergera (*Dicranum bergerii*), bażyna czarna (*Empetrum nigrum*). Od kilku lat warunki wilgotnościowe w tych płatach torfowiska wysokiego się poprawiają, a inwazja sosny została zahamowana. Jest to wynik zamulenia się i częściowego zarośnięcia rowów, które osuszały torfowisko. Wykonane w 2012 r. działania w postaci budowy całego systemu retencji w rezerwacie przyrody „Gązwa” oraz na jego obrzeżach, które są funkcjonalnie związane z tymi płatami torfowiska wysokiego, dają szansę na doprowadzenie torfowiska wysokiego do właściwego stanu ochrony (FV) w okresie obowiązywania planu. Biorąc pod uwagę powierzchnię, stan oraz perspektywy zachowania tego siedliska na tym terenie, należy uznać, że jest to najcenniejszy tego typu obiekt na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Stan zachowania i ocenę ogólną określono jako dobry B. Teren województwa warmińsko-mazurskie jest jednym z ważniejszych regionów Polski pod względem rozmieszczenia torfowisk wysokich w kraju, więc zachowanie torfowiska „Gązwa” w odpowiednim stanie ma istotne znaczenie dla zachowania siedliska 7110 w skali kraju.

7120 Torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji – w obiekcie reprezentowane są przez 2 płyty w płn.-zach. części obiektu. Zajmują one łączną powierzchnię 1,85 ha, co stanowi 0,36% powierzchni obszaru Natura 2000. Powierzchnia względna siedliska zakwalifikowana została do kategorii C, co wskazuje, że stanowi ono 0-2% całkowitej powierzchni występowania tego siedliska w Polsce. Są to tereny, które w przeszłości stanowiły siedliska silnie zdegradowanego boru bagiennego. Zamulenie rowu odwadniającego w ostatnich latach spowodowało zabagnienie tego terenu, którego konsekwencją była drastyczna zmiana warunków wodnych. Nastąpiło z jednej strony zamarcie drzewostanów na tym terenie i stworzenie z drugiej strony warunków do zainicjowania procesów torfotwórczych. W 2012 r. został wykonany na tym terenie projekt małej retencji, którego celem jest stabilizacja obecnych warunków wodnych. W konsekwencji nie będzie więc możliwe odtworzenie siedliska sosnowego boru bagiennego na tym terenie. Docelowo należy oczekiwać jednak, że na tym obszarze będzie następowała sukcesywna regeneracja torfowiska wysokiego. W dłuższej perspektywie, należy się więc spodziewać, że stabilizacja warunków wodnych na obecnym wysokim poziomie będzie wpływać pozytywnie na cały obszar torfowiska, który znajduje się w centralnej części rezerwatu i przyczyni się do poprawy jego stanu naturalności. Reprezentatywność siedliska została oznaczona kategorią C jako znacząca, zaś stan zachowania jako dobry w kategorii B.

9170 Grąd subkontynentalny – w obiekcie występuje 1 niewielka, dość silnie przekształcona powierzchnia tego siedliska, wynosząca 0,08 ha, co stanowi zaledwie 0,02% powierzchni przedmiotowego obszaru Natura 2000, która zlokalizowana jest w płn.-zach. części rezerwatu „Gązwa”. Ze względu na marginalną powierzchnię oraz zakwalifikowanie reprezentatywności siedliska do kategorii D, siedlisko to nie jest przedmiotem ochrony w tym obszarze.

91D0 Bory i lasy bagienne – na omawianym obszarze siedlisko to reprezentuje sosnowy bór bagienny *Vaccinio uliginosi* – Pinetum, który zajmuje duże powierzchnie na tym terenie, wynoszącą łącznie 32,42 ha, co odpowiada 6,25% powierzchni obszaru Natura 2000. Najważniejszym miejscem jego występowania jest rezerwat „Gązwa”.

Bór bagienny

w rezerwacie jest reprezentowany przez niejednorodny pod względem stanu naturalności fitocenozy, co wynika z różnic w stanie uwilgotnienia podłoża, które jest najwyższe

w środkowej części rezerwatu i maleje w kierunku jego obrzeży. Z tego powodu układ roślinności w rezerwacie posiada układ koncentryczny. Najlepiej zachowane płyty boru bagiennego (w stanie FV) znajdują się bliżej centralnej części rezerwatu, wokół torfowiska wysokiego. Na zdecydowanej większości ich powierzchni występuje starodrzew sosnowy

z niewielką domieszką brzozy. Podszyt jest słabo wykształcony lub go brak. W warstwie runa dominują krzewinki z rodziny wrzosowatych (Ericaceae), z których to gatunkiem występującym szczególnie obficie i nadającym specyficzną fizjonomię tej warstwie jest bagno zwyczajne (*Ledum palustre*). W dobrze wykształconej warstwie mszystej dominują natomiast torfowce – głównie torfowiec kończysty (*Sphagnum fallax*) i torfowiec magellański (*Sphagnum magellanicum*). Najsilniej przekształcone fragmenty boru bagiennego (w stanie U2) występują natomiast na obrzeżach rezerwatu, oraz poza jego granicami. W warstwie drzewostanu tych fitocenoz istotny udział posiada świerk, który w niektórych płatach stanowi element dominujący. Dużo częściej w drzewostanie występuje również brzoza (głównie brzoza omszona – *Betula pubescens*, ale najbardziej zdegradowanych płatach również brzoza brodawkowata – *Betula pendula*). Zarówno brzoza jak i świerk bardzo często tworzą również mniej lub bardziej zwartą warstwę podszytu, którą w najsilniej zdegradowanych płatach uzupełnia także jarząb pospolity (*Sorbus aucuparia*) i kruszyna pospolita (*Frangula alnus*).

W warstwie zielonej zwykle dominuje borówka czernica (*Vaccinium myrtillus*). Warstwa mszysta jest słabiej rozwinięta i tworzą ją głównie mchy brunatne, głównie – rokićnik pospolity (*Pleurozium schreberi*), widłoząb kędzierzawy (*Dicranum polysetum*) i gajnik łśniący (*Hylocomium splendens*). Powyższe miało niewątpliwie wpływ na reprezentatywność siedliska, która została określona jako dobra (B). Powierzchnia względna siedliska zakwalifikowano do kategorii C, co wskazuje, że stanowi ono 0-2% całkowitej powierzchni występowania tego siedliska w Polsce. Wykonane w 2012 r. działania ochronne, w postaci budowy pięter na istniejących rowach melioracyjnych, będą sprzyjać poprawie stanu ochrony na powierzchniach, które obecnie znajdują się w niezadowolającym (U1) lub złym (U2) stanie ochrony. Przewiduje się, że w okresie obowiązywania planu nastąpi istotna poprawa naturalności tego siedliska przyrodniczego na tym terenie i podniesienie o jeden stopień wskaźnika stanu ich ochrony (z U2 na U1 i z U1 na FV) oraz utrzymanie płatów znajdujących się we właściwym stanie ochrony (FV) w stanie nie pogorszonym. Należy się jednak liczyć, że na części powierzchni boru bagiennego, szczególnie tych, które znajdują się w kategorii U2, w wyniku realizacji projektu małej retencji i podwyższenia poziomu wód gruntowych może nastąpić lokalne obumieranie drzewostanów. W dłuższej jednak perspektywie zmiany te spowodują poprawę stanu naturalności borów bagiennych na całym tym obszarze, a przede wszystkim będą pozytywnie oddziaływały na torfowisko wysokie, którego ochronę w tym przypadku należy uznać jako priorytetową. Dlatego też stan zachowania siedliska został określony jako dobry w kategorii B.

Stwierdzono występowanie takich gatunków jak:

Kumak nizinny *Bombina bombina* (kod 1188) jest gatunkiem silnie związanym z wodą przez cały okres swej aktywności. Preferuje głównie zbiorniki żyzne, doświetlone i łatwo nagrzewające się (płytkie), z bogatą roślinnością wodną i szuwarem oraz mulistym dnem. Można go spotkać we wszystkich stałych – leśnych i nieleśnych zbiornikach wodnych, stawach rybnych, gliniankach, starorzeczach, zbiornikach zaporowych i w rozlewiskach nadrzecznych. Kumaki unikają wód płynących, ale mogą występować w stawach paciorkowych utworzonych na ciekach. Jako kręgowce ciepłolubne nie występują w zbiornikach zacienionych o stromych brzegach bez nagrzewających się płyczn. Kumak nizinny jest ściśle związany ze zbiornikami wodnymi, które

opuszcza tylko w przypadku ich wyschnięcia, w poszukiwaniu pokarmu lub jesienią, szukając lądowych kryjówek do zimowania. Jedna populacja do funkcjonowania potrzebuje często kilku zbiorników, np. w jednym są lepsze warunki do rozrodu, a w innym więcej pokarmu. Dlatego optymalnym dla tego gatunku środowiskiem wodnym jest zespół blisko położonych i ekologicznie zróżnicowanych zbiorników (Rybacki i Maciantowicz 2006). Gatunek ten preferuje zbiorniki małe i średnie, z czystą wodą o pH obojętnym, z urozmaiconą roślinnością zanurzoną i wynurzoną, położone w miejscach dobrze nasłonecznionych. Zdecydowanie unika zbiorników zacienionych, o stromych brzegach i pozbawionych płyczn. Najczęściej zamieszkuje zbiorniki o głębokości do 0,5-1,5 m (średnio 0,5 m), o płaskich brzegach. Jaja składa na głębokości 30-50 cm, w miejscach o średnim zagęszczeniu roślinności. Dominującymi gatunkami w miejscach jego rozrodu są: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, ramienica pospolita *Chara vulgaris*, rdestnica pływająca *Potamogeton natans*, włosienicznik wodny *Ranunculus aquatilis*, okrężnica bagienna *Hottonia palustris*, ponikło błotne *Eleocharis palustris*, żabieniec babka wodna *Alisma plantago-aquatica*, jeżogłówka gałęzista *Sparganium erectum*, pałka wąskolistna *Typha angustifolia*. Wśród biotopów lądowych największe znaczenie dla kumaka mają miejsca do zimowania. Ich obecność lub brak jest często czynnikiem decydującym o losach danej populacji. Kumaki zimują w norach gryzoni, szczelinach, wśród kamieni, pod stertami liści, pod zwalonymi pniami drzew. Rzadko zagrzebują się w ziemi, ponieważ ich tylne kończyny nie są przystosowane do kopania. Często zimują gromadnie, także z osobnikami innych płazów. Duże znaczenie, szczególnie dla młodych osobników, ma bezpośrednie otoczenie zbiornika rozrodczego, w którym zdobywają pokarm. Szczególnie korzystne są dla nich wilgotne łąki, koszone lub wypasane ekstensywnie, ze zbiornikami niewielkich rozmiarów – kałuże, zagłębienia terenu okresowo wypełnione wodą. Na takim terenie mogą one bezpiecznie polować i szukać schronienia m.in. przed dorosłymi płazami różnych gatunków. Ważne są również korytarze ekologiczne np. liniowe zadrzewienia, pasy nieużytków, którymi kumaki mogą wędrować do miejsc zimowania. Powinny one mieć odpowiednie podłoże bogate w kryjówki (np. nory, kłody drzew), wilgotną roślinność zielną, aby umożliwić kumakom bezpieczne dotarcie do celu (Rybacki i Maciantowicz 2006). Dorosłe osobniki kumaka w zbiornikach wodnych pojawiają się w kwietniu. Okres godowy tych kręgowców jest bardzo rozciągnięty w czasie i może trwać do końca lipca. Ostatnie jaja mogą zostać złożone nawet w połowie sierpnia. W dużej mierze zależy to od opadów atmosferycznych. Intensywne deszcze są dla nich sygnałem do rozpoczęcia lub wznowienia godów. Skrzek w formie luźnych pakietów przyklejany jest do pędów roślin wodnych kilka centymetrów pod powierzchnią wody. Kijanki kumaka nizinnego posiadają otwór oddechowy na brzusznej stronie ciała, po czym można je łatwo odróżnić od pozostałych kijanek krajowych płazów bezogonowych. Dodatkową cechą charakterystyczną larw kumaka jest duża przezroczystość powłok ciała, przez które widać narządy wewnętrzne. Świeżo przeobrażone osobniki gromadzą się przy brzegu zbiorników, gdzie intensywnie żerują w płytkiej wodzie. Dorosłe osobniki opuszczają zbiorniki pod koniec lata, młode zaś dopiero jesienią. Kumaki zimują na lądzie w kryjówkach ziemnych, nie dalej niż 1000 m od wody. Kumaki nizinne najłatwiej można zidentyfikować po głosach godowych wydawanych przez samce. W okresie godów są one aktywne zarówno w ciągu dnia, jak i w nocy. Pod koniec lata aktywność dzienna samców jest coraz słabsza. Ocena liczebności kumaków godujących w danym zbiorniku wymaga kilkukrotnego odwiedzenia zbiornika, ponieważ kumaki wykazują zwiększoną aktywność w godzinach popołudniowych i w nocy. Kontrole najlepiej jest przeprowadzać podczas ciepłej pogody, po opadach deszczu, gdyż wtedy kumaki godują najchętniej. Płazy te, wykazują małą ruchliwość, w związku z czym zanik części stanowisk może w krótkim czasie doprowadzić do izolacji poszczególnych populacji lokalnych, a przez to do losowego zanikania poszczególnych stanowisk. Duże znaczenie dla kumaków ma również otoczenie zbiorników, w których uzupełniają bazę pokarmową oraz wędrują do miejsc zimowania.

Ochrona gatunku: Z uwagi na swoje wysokie wymagania ekologiczne i preferowanie stosunkowo nieprzekształconych przez człowieka zbiorników, występuje w akwenach, które wybiera do rozrodu wiele innych gatunków płazów. Ochrona tego gatunku na tworzonych dla niego obszarach Natura 200 powoduje więc wzmoczoną ochronę także innych współwystępujących z nim gatunków płazów.

Wyniki przeprowadzonego monitoringu oraz stan wiedzy na temat ekologii gatunku wskazują na potrzebę wzmocnienia ochrony biernej (zachowania dogodnych siedlisk w stanie niezmienionym i obejmowania ochroną nowych terenów) oraz ochrony czynnej – np. umiejętne pogłębianie zbiorników, które uległy eutrofizacji, zapobieganie zanieczyszczeniu zbiorników (np. przez nawozy sztuczne), zapobieganie melioracji (wysuszeniu), tworzenie nowych zbiorników i tworzenie dodatkowych miejsc zimowania. Ważne jest także odpowiednie planowanie przestrzenne, uwzględniające utrzymanie siedlisk kumaka nizinnego oraz innych gatunków płazów. Obecność na obszarze PLH280011 Gązwa: Kumak nizinny na obszarze Natura 2000 Gązwa nie był wcześniej

odnotowywany (nie wykazany w aktualnym SDF). W czasie badań terenowych wykonywanych w ramach weryfikacji SDF na potrzeby wykonania Projektu PZO stwierdzono stanowiska, na których kumaki występują licznie (załącznik nr 3). Północna część obszaru, na której przeważają silnie uwilgotnione siedliska, takie jak łożowiska, szuwały trzcinowe i turzycowe często z miejscami o otwartym lustrze wody. Kumak nizinny znajduje tu optymalne siedliska do rozrodu i żerowania. Obecność gatunku stwierdzono na podstawie odgłosów godowych samców oraz obserwacje osobników dorosłych wczesnym latem.

Zalecana ochrona: Uzupełnić ocenę populacji i siedliska. Do tego czasu nie wymaga szczególnych działań.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	B01.01		i
M	M01.02		i
H	K02.01		i
H	J02.01		i
H	J03.01		i
H	M02.03		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ	[%]	
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
Inna publiczna	0	
Własność łączna lub współwłasność	0	
Prywatna	0	
Nieznana	100	
Suma	100	

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

--

1. Łaźniewski J., Pisarek W. 2012. Dokumentacja dotycząca opracowania planu zadań ochronnych, zawierająca wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk i gatunków, wykonywana na zlecenie Polskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków w ramach przedsięwzięcia pt.: „Kompleksowa ochrona torfowisk wysokich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach V Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko o numerze POIS.05.01.00-00-215/09 oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
2. Hołdyński Cz., Krupa M. (red.). 2009. Obszary Natura 2000 w woj. warmińsko-mazurskim. Mantis, Olsztyn.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	39.18	PL04	100.0		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	"I" OCK województwa warmińsko-mazurskiego	-	100.0
PL02	Gązwa	*	39.18

na poziomie międzynarodowym:

Rodzaj	Nazwa obszaru	Rodzaj	Pokrycie [%]
biosphere	"I" OCK województwa warmińsko-mazurskiego	-	100.0

5.3. Forma ochrony

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Gązwa” obejmuje rezerwat przyrody Gązwa (204,8 ha) oraz część Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Legińsko-Mrągowskich o ogólnej powierzchni 20 615,9 ha. Obszar „Gązwa” (PLH280011) nie sąsiaduje bezpośrednio z żadnym innym obszarem. Najbliżej położona jest SOOS „Ostoja Piska” na południe i południowy-wschód. Na wschód od Obszaru „Gązwa” leży SOOS „Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo” (na wschód od Mrągowa). Na południe od Obszaru „Gązwa” położony jest rozległy Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Piska”.

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie
--------------	--

Adres: Polska Dworcowa 60 10-437 Olsztyn

Adres e-mail: sekretariat.olsztyn@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

Tak

Nie, ale jest w przygotowaniu

Nie

6.3. Środki ochrony (opcjonalne)

1. Stabilizacja poziomu wody na torfowisku w celu powstrzymania sukcesji sosny a następnie stopniowej regresji tego gatunku;

2. Utrzymanie sprzyjających warunków siedliskowych do rozwoju roślinności wysokotorfowiskowej;

3. Zachowanie obecnego stanu struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych, w przypadku niektórych siedlisk przyrodniczych zwiększenie stopnia naturalności.

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH280011

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)